

VSC-JAARVERSLAG 2023

Ruimte voor groei

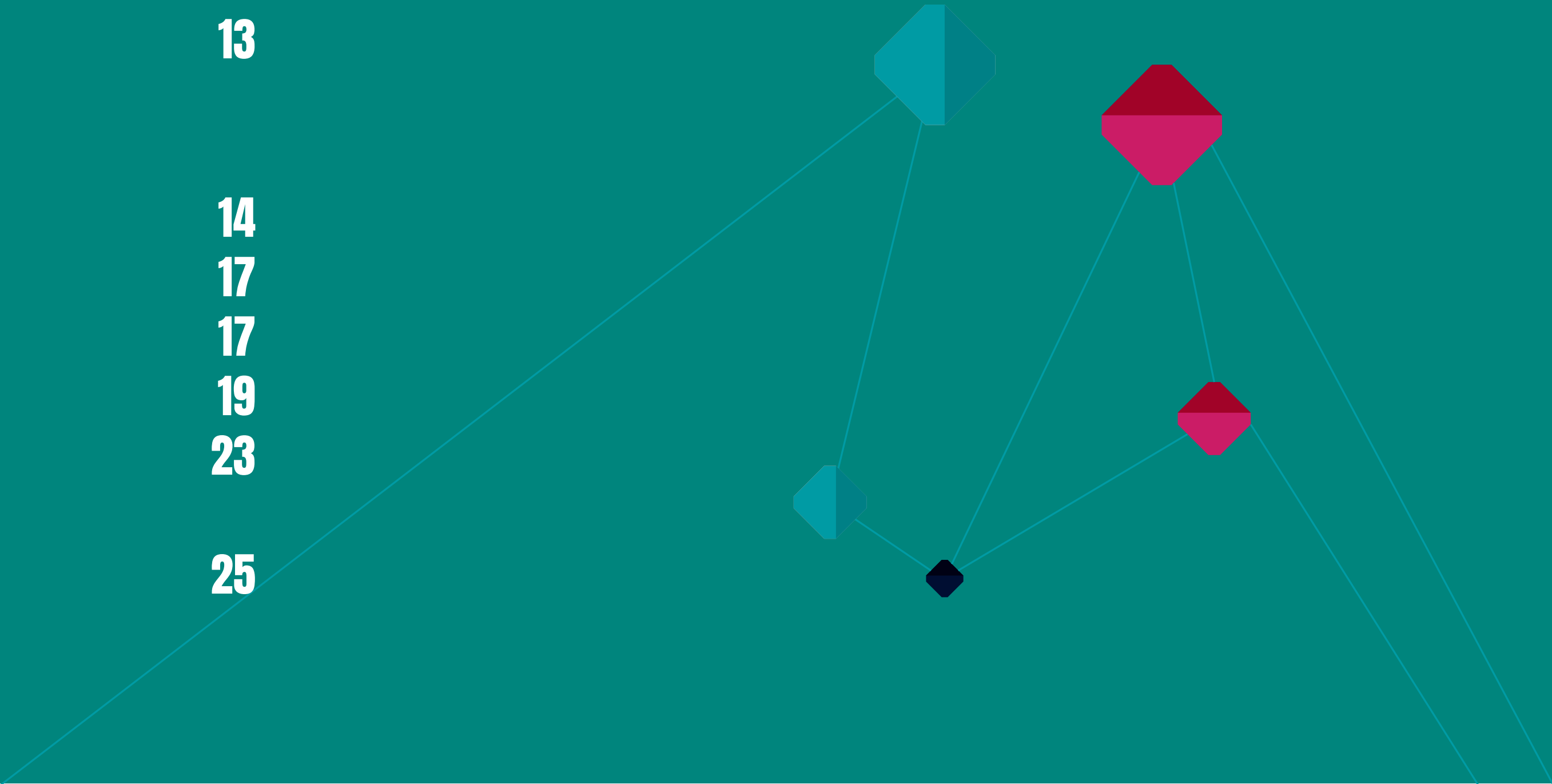
VERENIGING VAN WETENSCHAPSMUSEA
EN SCIENCE CENTERS

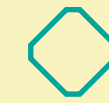

INHOUD

1. OVER DE VSC	3	7. COLOFON	27
2. VOORWOORD	5	BIJLAGE 1: BEZOEKERSCIJFERS VSC-LEDEN	28
3. DE VSC-LEDEN: WETENSCHAPSMUSEA EN SCIENCE CENTERS		BIJLAGE 2: AANBOD LEDEN 2023: PROJECTEN, TENTOONSTELLINGEN EN EDUCATIE	31
Nieuwe leden	8		
Stijgende bezoekersaantallen maar ook toenemende zorgen bij VSC-leden	9		
Prijzen, onderscheidingen en verjaardagen	13		
4. DE VERENIGING			
Bureau en bestuur	14		
Projecten en activiteiten	17		
Maatschappelijk belang	17		
Collectieve belang	19		
Individuele belang	23		
6. VOORUITBLIK 2024 EN VERDER	25		

OVER DE VSC

3

De VSC is de Nederlandse vereniging voor wetenschapsmusea en science centers en telt 45 leden. De VSC vertegenwoordigt haar leden binnen het wetenschappelijke en culturele veld, initieert en faciliteert samenwerking, kennisdeling en verbinding.

Daarmee zorgt de vereniging in de rol van sectororganisatie voor een continue ontwikkeling, verbetering en innovatie binnen de sector. De Nederlandse wetenschapsmusea en science centers ontvangen jaarlijks gemiddeld 5 miljoen bezoekers. Samen weten wij hoe je een breed publiek betreft bij wetenschap, natuur en techniek.

“We zorgen voor essentiële verbindingen tussen wetenschap, technologie, cultuur en samenleving. We betrekken iedereen op een toegankelijke manier bij de ontdekkingen en denkwijzen uit wetenschap en technologie waardoor onze cultuur en maatschappij mede gevormd zijn, worden en zullen worden. Daarmee stimuleren we een open en nieuwsgierige houding. We bevorderen het vermogen om vragen te stellen, door onderzoek en ontwerp antwoorden te zoeken en deze antwoorden op waarde te schatten.”

- uit de VSC-kernbelofte

OVER DE VSC

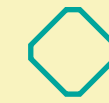
4

De 45 (steun)leden van de VSC – Vereniging van wetenschapsmusea en science centers op 31 december 2023:

1. Aletta School of Public Health*
2. ARTIS
3. De Bastei
4. Batavialand
5. Cosmos Sterrenwacht
6. De Museumfabriek
7. De Ontdekfabriek
8. De Spelerij – De Uitvinderij
9. De Uitvindfabriek
10. Discovery Museum
11. Eise Eisinga Planetarium
12. GeoFort
13. Haarlemmermeermuseum De Cruquius
14. Hunebedcentrum
15. Maritiem Museum
16. Museon-Omniversum
17. Museum Joure
18. Museum Speelklok
19. Museum Zaanse Tijd
20. Museum Natura Docet
21. Naturalis Biodiversity Center
22. Natuurhistorisch Museum
23. Natuurmuseum Brabant
24. Natuurmuseum Fryslân
25. Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid
26. Nederlands Watermuseum
27. Next Nature Network
28. NEMO Science Museum
29. Ontdekstation013
30. Oude Sterrewacht Leiden
31. Oyfo Techniekmuseum
32. Rijksmuseum Boerhaave
33. TU Delft Science Centre
34. Science LinX
35. Science Gallery Rotterdam
36. Sonnenborgh museum & sterrenwacht
37. Space Expo
38. Spoorwegmuseum
39. Technopolis*, Brussel
40. Terra Maris
41. Teylers Museum
42. Universiteitsmuseum Groningen
43. UMU
44. Watersnoodmuseum
45. Zuiderzeemuseum

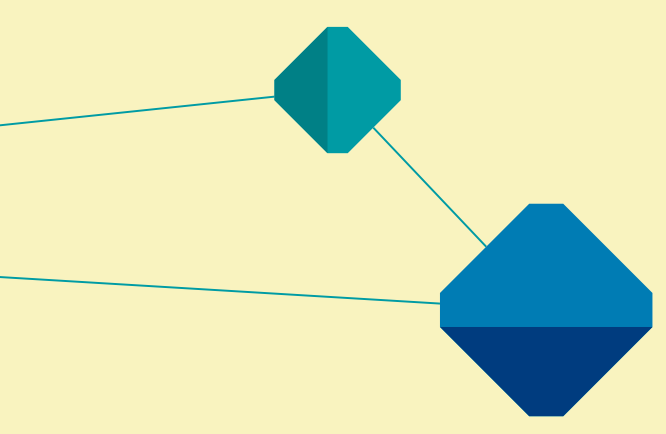

**Steunlid. Steunleden zijn non-profit, missiegedreven organisaties die inhoudelijk verwante doelen nastreven en middelen inzetten als VSC-leden. Steunleden beschikken vaak niet over een locatie, waardoor de leden niet worden meegenomen in de bezoekerscijfers.*

VOORWOORD

5

Met bijna 6 miljoen bezoekers werd 2023 voor onze Nederlandse wetenschapsmusea en science centers het succesvolste jaar ooit. We zijn trots dat onze sector de draad na de coronapandemie zo snel heeft kunnen oppakken. Onze leden programmeren voor een breed publiek, met oog voor diverse doelgroepen en een inclusieve aanpak. De grote bezoekersstroom van nieuwsgierige mensen zegt iets over de interesse van de inwoners van ons land in wetenschap en techniek, natuur en gezondheid, aarde, water en heelal en de mate waarin de VSC in staat is de grote en kleine vragen van deze tijd op een begrijpelijke manier te benaderen.

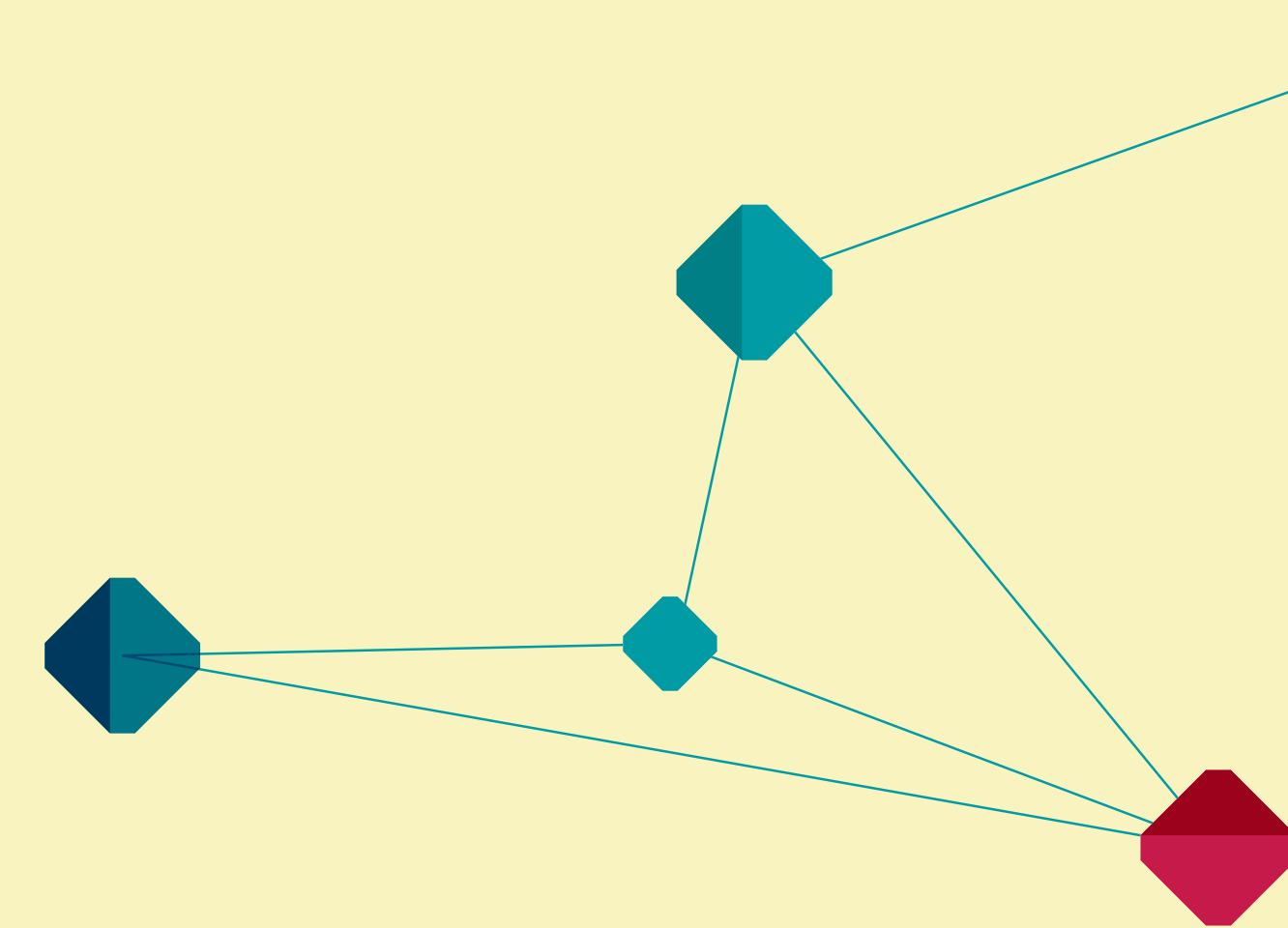
In 2023 groeide onze vereniging verder en sloten twee instellingen zich bij ons aan: het Hunebedcentrum als lid, en de Aletta Jacobs School of Public Health als steunlid. Met 45 leden door het hele land vormt de VSC de meest toegankelijke verbinding tussen wetenschap, natuur, technologie, cultuur en samenleving. Als geoliede machines vertalen onze leden ingewikkelde ontwikkelingen en abstracte kennis naar begrijpelijke woorden en toegankelijke

ervaringen voor iedereen. Deze verbinding geeft ongekende mogelijkheden voor een breed debat over de grote vragen van onze tijd, voor talentontwikkeling, om ook in de toekomst antwoorden op die grote vragen te vinden en samen een gezamenlijke taal te vinden waarbij nieuwsgierigheid boven vooringenomenheid uitgroeit. Met de benoeming van het Eise Eisinga Planetarium tot Unesco werelderfgoed was er zelfs ook internationale waardering.

Het jaar 2023 voelde voor de VSC als een afscheid en een nieuw begin. De twee programma's waar de VSC-leden jarenlang collectief aan hadden gewerkt, Samen Inclusief en Leerecosystemen, werden succesvol afgerond. De in de nieuwe beleidsperiode afgesproken doelen kregen handen en voeten in nieuwe samenwerkingsverbanden en plannen.

Het programma Leerecosystemen heeft een schat aan ervaring opgeleverd met het samenwerken aan Wetenschap, Natuur en Techniek educatie (WNT-educatie) in de lokale omgeving. Om te zorgen dat alle kinderen zich, ongeacht hun achtergrond, interesses en talenten succesvol kunnen ontwikkelen op het gebied van WNT, moeten we de handen ineen slaan met techniekplatforms, scholen, bedrijven, bibliotheken en culturele instellingen. In 2023 werden daarom de banden en de samenwerking met diverse organisaties grondig versterkt, waaronder in een gezamenlijke groeifondsaanvraag en een bezoek van staatssecretaris Günay Uslu van cultuur en media aan Oyfo.

2023 was ook het eerste jaar waarin de VSC haar eigenstandige relatie met OCW kon bestendigen. De contacten verliepen buitengewoon prettig en stimulerend. We zijn blij dat het ministerie de functie van de VSC in het culturele, onderwijs en wetenschappelijke veld onderkent. In een tijd waarin fake news, alternatieve feiten en complottheorieën het maatschappelijk onbegrip en daarmee de druk op acceptatie van wetenschappelijke antwoorden steeds voelbaar maken, is de rol van onze leden onmiskenbaar.

ARTIS – Micropia

*De Bastei
Fotograaf: Mertens Bouw*

*Spoorwegmuseum
Fotograaf: Quinten Tolboom www.quintentolboom.com*

In 2023 namen wij afscheid van twee van onze zeer gewaardeerde medewerkers, die na vele jaren nieuwe uitdagingen tegemoet gingen. Tegelijk opende dit de deur voor nieuw talent dat zich met hart en ziel aan de doelstellingen van de VSC en haar leden committeert. Zo blijft de VSC een flexibel platform, bewust geworteld in de samenleving. Een bescheiden sector die nieuwsgierig naar de samenleving kijkt en zich afvraagt: “wat denk jij?” Een sector die aanzet tot denken en doen, zonder de waarheid te beleren. Een sector die de kennis die onze samenleving verbindt toegankelijk wil maken voor iedereen.

In 2024 bestaat de VSC alweer 25 jaar. Wij zijn voornemens onze WNT-educatieplannen verder uit te rollen en onze bijdrage aan wetenschapscommunicatie in algemenere zin onverminderd sterk door te zetten. Het belangrijkste voor 2024 is natuurlijk dat onze deuren nog wijder open staan om met een hopelijk nieuw record aan bezoekers een essentiële bijdrage te leveren aan de positieve invloed die nieuwsgierigheid en toegankelijkheid voor wetenschap van iedereen op onze samenleving heeft.

Wimar Jaeger,
voorzitter VSC-bestuur

Ontvangst van VSC-leden bij Sonnenborgh tijdens VSC-directeurendiner 2023, door Marianne Benning

Next Nature Network

Museum Natura Docet

DE LEDEN: WETENSCHAPSMUSEA EN SCIENCE CENTERS

8

Nieuwe leden

In 2023 zijn twee nieuwe leden toegetreden tot de VSC: het Hunebedcentrum als lid en Aletta Jacobs School of Public Health als steunlid.

Het Hunebedcentrum in Borger is een museum dat zich richt op de presentatie en bescherming van hunebedden en prehistorische monumenten. Bezoekers kunnen hier op een interactieve manier kennismaken met de hunebedbouwers en met de archeologie als wetenschap vlak bij het grootste hunebed van Nederland. Dit is het eerste VSC-lid in de provincie Drenthe.

Aletta Jacobs School of Public Health is een samenwerkingsverband tussen de Rijksuniversiteit Groningen, het UMCG, de Hanzehogeschool Groningen en NHL Stenden Hogeschool. Zij verbindt de centra en instituten aan elkaar in het kader van onderzoek en onderwijs en faciliteert gezamenlijke valorisatie en innovatie met maatschappelijke partners, zowel publiek, privaat als vanuit burgers.

Hunebedcentrum

Aletta Jacobs School of Public Health

DE VSC-LEDEN: WETENSCHAPSMUSEA EN SCIENCE CENTERS

9

Stijgende bezoekersaantallen, maar ook toenemende zorgen bij VSC-leden

In 2023 verwelkomden de wetenschapsmusea en science centers gezamenlijk bijna 6 miljoen bezoekers! Daarmee zitten de bezoekersaantallen ruim boven het eerdere piekjaar 2019.

Het is een toename van 24% ten opzichte van 2022, zonder de coronasluitingen mee te rekenen. Deze groei markeert een bemoedigend herstel na de pandemie, toen de aantallen daalden tot 2,6 miljoen in 2020 en 2,4 miljoen in 2021. Hoewel niet alle leden terug zijn op hun pré-coronaniveau is de algemene trend zeer positief. Het groeiende ledenaantal van de VSC (van 40 leden in 2019 naar 45 leden in 2023) draagt bij aan dit succes.

Maar liefst **8 VSC-leden vestigden een record**: Maritiem Museum Rotterdam, Naturalis Biodiversity Center, Natuurhistorisch Museum Rotterdam, Natuurmuseum Brabant, Sonnenborgh museum en sterrenwacht, Spoorwegmuseum, en Universiteitsmuseum Groningen ontvingen in 2023 meer bezoekers dan ooit.

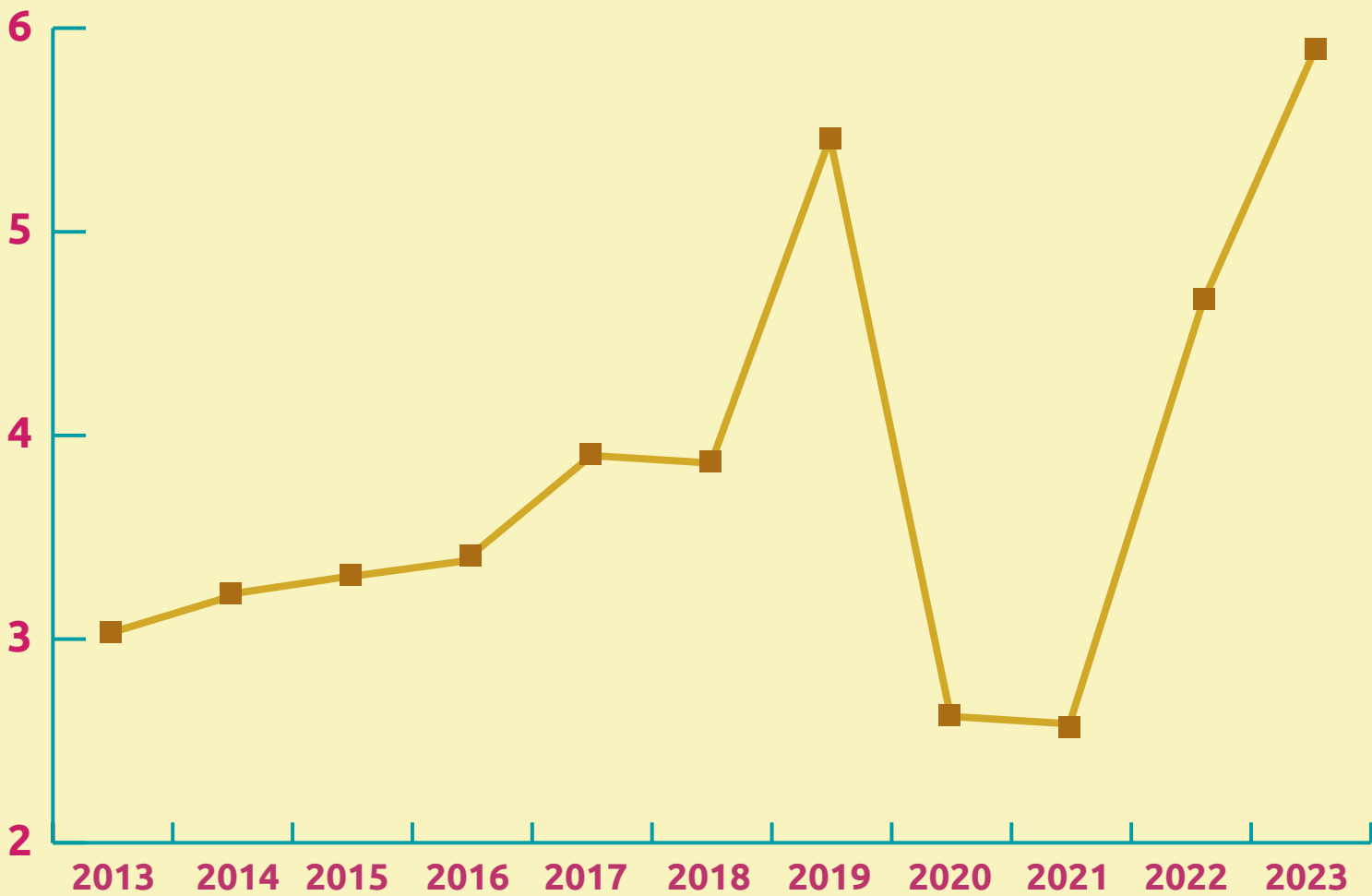
Hoewel de stijging in bezoekersaantallen bemoedigend is, is de VSC alert op al te veel optimisme. Zo vielen de bezoekersaantallen voor een aantal leden nog tegen. Tevens worstelt een groot deel van de leden met **stijgende kosten voor huisvesting, personeel, energie en inkoop**, die niet binnen de huidige exploitatie kunnen worden opgevangen. Bovendien blijven fluctuaties in subsidies en zorgen over de politieke situatie voor onzekerheid zorgen. De Museumvereniging signaleert dat de financiële positie van musea in het algemeen in Nederland zorgwekkend blijft. De VSC verwacht dat deze problemen in 2024 zullen aanhouden, ondanks de verwachte verdere stijging in bezoekersaantallen.

Ondanks herstelde bezoekerscijfers van onze leden, zijn veel van onze leden financieel kwetsbaar. De terugkeer van het publiek naar een record van bijna 6 miljoen is zeer positief, maar de sector staat onder grote druk door stijgende kosten. En dat terwijl de inflatie in 2023 'slechts' 3,8% bedroeg t.o.v. 10% in het jaar ervoor. Gelukkig zijn veel van de gesubsidieerde VSC-leden financieel gecompenseerd, maar dat geldt niet voor de VSC-leden die het zonder overheidssubsidie moeten stellen, zoals Space Expo en Geofort.

*Naturalis Biodiversity Center
Bezoekers kijken hoe een bever wordt geprepareerd.*

In 2023 kende 35% van de VSC-leden een negatief bedrijfsresultaat, en de verwachting is dat deze financiële druk de komende jaren zal toenemen. Bij 30% van onze leden werden in 2023 bezuinigingen doorgevoerd. Een belangrijke uitdaging vormt de door het nieuwe kabinet voorgenomen BTW-verhoging op cultuur van 9% naar 21%. Deze maatregel kan de toegankelijkheid van musea verminderen, omdat hogere ticketprijzen bezoekers afschrikken en de exploitatie verder onder druk zetten. Op de middellange termijn vormen bezuinigingen op cultuursubsidies een bedreiging, zoals die worden verwacht in het zogenaamde ravijnjaar 2026.

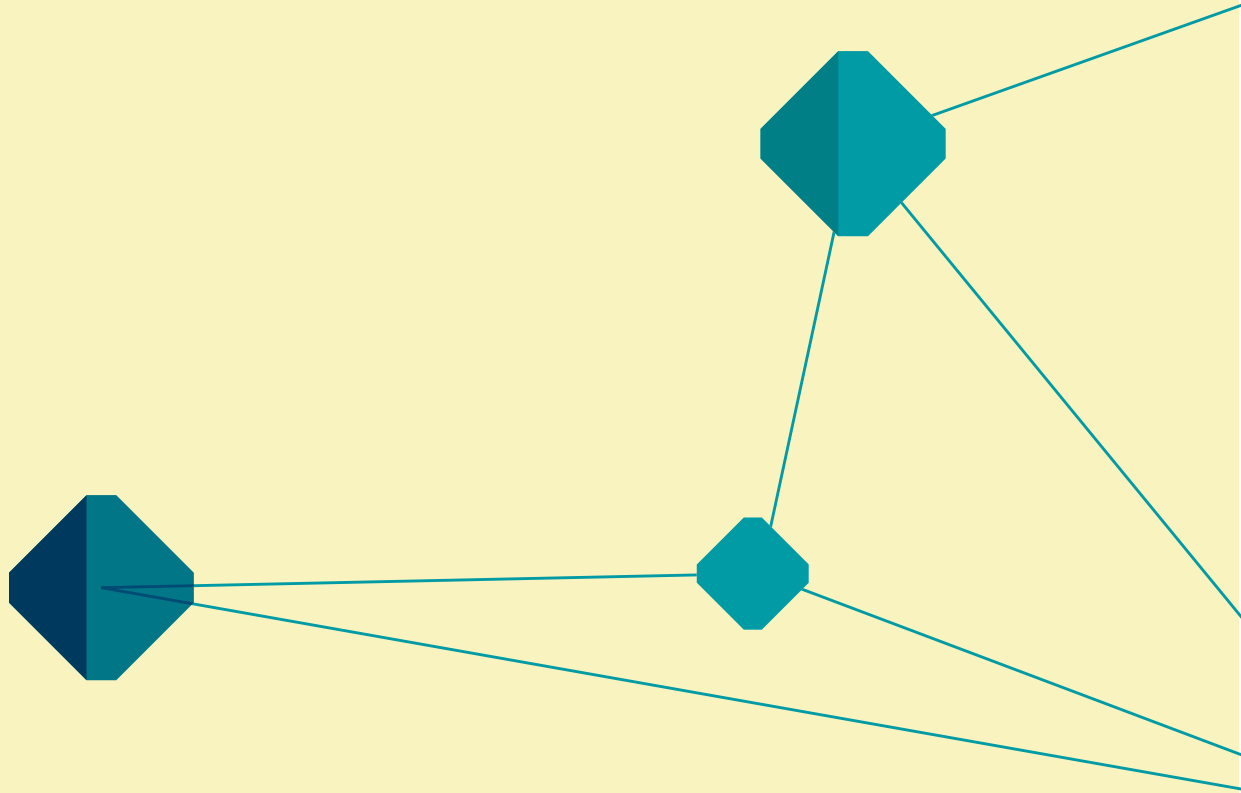

Jonge bezoekers

Minstens 1.189.146 jongeren en kinderen onder de 18 bezochten in 2023 een wetenschapsmuseum of science center. Deze aantallen zullen in werkelijkheid hoger liggen, omdat niet ieder VSC-lid op dezelfde manier bijhoudt hoeveel jonge bezoekers het trekt. Sommigen registreren bijvoorbeeld alleen kinderen onder de 12 jaar, anderen hanteren een grens van 16 jaar, en weer anderen maken überhaupt geen onderscheid op basis van leeftijd (waaronder een aantal grotere leden). Ook niet alle schoolbezoeken worden op dezelfde manier geregistreerd. Daardoor geeft het totaal aantal jonge bezoekers onder de 18 geen betrouwbaar beeld en zal het in werkelijkheid hoger uitvallen.

Totaal bezoekerscijfers VSC-leden

- ◇ 2013: 3.074.505 bezoeken
- ◇ 2014: 3.228.283 bezoeken
- ◇ 2015: 3.356.382 bezoeken
- ◇ 2016: 3.449.689 bezoeken
- ◇ 2017: 4.989.609 bezoeken
- ◇ 2018: 4.898.832 bezoeken
- ◇ 2019: 5.598.253 bezoeken
- ◇ 2020: 2.614.240 bezoeken
- ◇ 2021: 2.544.710 bezoeken
- ◇ 2022: 4.682.964 bezoeken
- ◇ 2023: 5.905.150 bezoeken

Kleine toename schoolbezoeken

In 2023 kwamen er zo'n 470.000 kinderen in schoolverband op bezoek bij wetenschapsmusea en science centers. Gemiddeld genomen is het aantal gestabiliseerd ten opzichte van 2022, toen de aantallen flink piekten (van 176.000 in 2021 naar 440.000 in 2022). Zie ook Bijlage 1. Een groot deel van de leden zag een lichte toename in het aantal schoolbezoeken, bij anderen hield de piek aan. Niet alle leden houden het aantal kinderen wat binnen schoolverband op bezoek komt bij, dus het werkelijke aantal ligt hoger.

De Ontdekfabriek

Kidsproof Musea

Wat zeker is, is dat alle VSC-leden zich inzetten om jongeren en kinderen te betrekken bij wetenschap, natuur en techniek. In 2023 ontvingen 20 VSC-leden het Kidsproof keurmerk. Dit keurmerk is gebaseerd op beoordelingen van kinderen zelf. Musea moeten hiervoor een rapportcijfer van een 8 of hoger halen, én een goede NET promotor score wat aangeeft in hoeverre kinderen het museum zouden aanraden aan andere kinderen.

Deze wetenschapsmusea en science centers waren Kidsproof in 2023:

- ◆ Koninklijk Eise Eisinga Planetarium
- ◆ Natuurmuseum Fryslân
- ◆ Hunebedcentrum
- ◆ Museum Natura Docet
- ◆ De Museumfabriek
- ◆ Batavialand
- ◆ De Bastei
- ◆ Zuiderzeemuseum
- ◆ Naturalis
- ◆ Museon-Omniversum (One Planet)
- ◆ Rijksmuseum Boerhaave
- ◆ Maritiem Museum Rotterdam
- ◆ Space Expo
- ◆ GeoFort
- ◆ Nederlands Watermuseum
- ◆ Spoorwegmuseum
- ◆ Natuurmuseum Brabant
- ◆ Discovery Museum
- ◆ NEMO Science Museum

UMU

GeoFort

UMU

Zuiderzeemuseum
Fotografie: The Flying Dutchmen

Prijzen, onderscheidingen en verjaardagen

UNESCO werelderfgoed

Na jarenlange voorbereiding is het eindelijk gelukt: op 19 september 2023 heeft het Werelderfgoedcomité van UNESCO besloten VSC-lid Eise Eisinga Planetarium in Franeker op de Werelderfgoedlijst te plaatsen. Daarmee is het nu 1 van de 13 werelderfgoedsites binnen het Nederlands Koninkrijk. Ter ere daarvan organiseerde de VSC op januari 2024 een inspiratiebezoek aan het planetarium in samenwerking en bij de Franeker Academie.

Natuurmuseum Fryslân

Discovery Museum

Eise Eisinga Planetarium

Verjaardagen

In 2023 vierden 5 leden hun verjaardag!

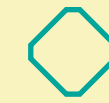
- ◆ Artis werd 185 jaar
- ◆ Zuiderzeemuseum werd 75 jaar
- ◆ NEMO werd 100 jaar
- ◆ Natuurmuseum Fryslân werd 100 jaar
- ◆ Discovery Museum werd 25 jaar

Duurzaamheidslabel

In 2023 ontvingen vier leden het Green Key certificaat:

- ◆ Museon-Omniversum
- ◆ Teylers Museum
- ◆ Discovery Museum
- ◆ Hunebedcentrum

Green Key is het grootste duurzaamheidskeurmerk in de Nederlandse gastvrijheidssector, met meer dan 750 gecertificeerde bedrijven. Het keurmerk heeft als doel duurzaamheid te bevorderen en de milieueffecten binnen de toeristische en recreatieve branche te verminderen.

DE VERENIGING

14

Bureau en bestuur

De VSC is georganiseerd als netwerk en vereniging, met een bureau, bestuur en leden. De VSC vertegenwoordigt de sector, fungeert als aanspreekpunt, behartigt de gemeenschappelijke belangen van de leden, stimuleert en faciliteert samenwerking en bevordert kennisdeling en continue verbetering van de sector.

Nieuw per 2023: subsidierelatie OCW

Het jaar 2023 markeerde het begin van een directe subsidierelatie met het ministerie van OCW voor de VSC. Na de door de leden en het bestuur gewenste financiële ontkoppeling van NEMO, ontving de VSC in het najaar van 2022 positief nieuws over een subsidieaanvraag van €180.000. Wegens grotere ambities werd in 2023 een tweede aanvraag van €110.000 goedgekeurd. Met deze basisfinanciering op orde, kon de VSC de arbeidsvoorwaarden aanpassen aan de Museum CAO en verdere professionalisering doorvoeren. Hierdoor ontstond meer ruimte voor het stimuleren van collectieve en maatschappelijke belangen, waaronder de voorbereiding voor het aantrekken van een programmamanager voor W&T-educatie en leerecosystemen.

VSC-bureau

Het jaar 2023 was het tweede jaar voor **Menno Tummers** (1,0 FTE) als directeur van de VSC. **Marianne Benning** (0,8 FTE) was in vaste dienst als manager van het ledennetwerk en projectleider van Samenwerken aan Talentontwikkeling in Leerecosystemen. **Sanne den Adel** (0,8 FTE) was tot april '23 in vaste dienst als communicatieadviseur en programmaleider Diversiteit & Inclusie. Per mei '23 begon **Anne Knape** 20 uur per week (0,56 FTE) als communicatieadviseur en vanaf november '23 werkt zij 28 uur per week (0,78 FTE).

Het bureau zorgt voor de uitvoering van de (basis) taken met steun van het ministerie van OCW en ledeninkomsten en organiseert met externe financiering samenwerkingsprojecten met de leden.

“Het lidmaatschap van de VSC is waardevol vanwege het contact met het netwerk van musea van gelijke aard, waardoor er ook sprake is van veel gelijke uitdagingen en onderling begrip. Samen kunnen we elkaar verder helpen en de meerwaarde van science centers en wetenschapsmusea voor de maatschappij sterk overbrengen.”

- Carola van 't Hof, Discovery Museum

“De VSC maakt met relatief weinig mensen veel impact. Zowel naar de netwerkliden als naar de politiek en strategische partners.”

- Miranda Thoen, UMU

VSC-bestuur

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de visie, strategie, beleid, bedrijfsvoering en de resultaten van de VSC. Het bestuur staat de directeur met raad en daad terzijde. De directeur is verantwoordelijk voor het uitdragen en uitvoeren van het beleid en de aansturing van de medewerkers van de VSC. De VSC kent een onbezoldigd bestuur dat de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie toepast en aan de VSC-leden verantwoording aflegt.

Samenstelling bestuur

Het bestuur bestaat uit directie- of MT-leden van de aangesloten leden en een onafhankelijk voorzitter. Op 31 december 2023 kende het bestuur de volgende samenstelling:

- ◇ **Wimar Jaeger**, voorzitter
(waarnemend burgemeester Zutphen)
- ◇ **Fiona Zachariasse**, penningmeester
(directeur-bestuurder Natuurmuseum Brabant)
- ◇ **Amito Haarhuis**, bestuurslid
(directeur-bestuurder Rijksmuseum Boerhaave)
- ◇ **Julia Vytopil**, bestuurslid
(plaatsvervangend directeur bij Beeld & Geluid)
- ◇ **Astrid Hertog**, bestuurslid (directeur-bestuurder Erfgoedpark Batavialand) - vanaf eind 2022

Wimar Jaeger en Amito Haarhuis vormen samen de remuneratiecommissie.

Het rooster van aftreden en overzicht van de nevenfuncties van bestuursleden staan vermeld op de website van de VSC, zie ook:

www.vsc-netwerk.nl/over-de-vsc/bestuur

Bestuursvergaderingen

Naast de halfjaarlijkse ALV werden 6 reguliere bestuursvergaderingen gehouden. Daarnaast werd er 1 heidag belegd en diverse bilaterale overleggen tussen de voorzitter en directeur.

“We zijn trots dat ons bloeiende netwerk deze boeiende plekken herbergt, waar elke Nederlander, jong en oud zich kan verwonderen, wetenschapswijsheid kan opdoen en talent kan ontwikkelen. In een tijd waar feiten en fictie niet altijd gemakkelijk van elkaar te onderscheiden zijn kan de VSC de waarde van wetenschap, natuur en techniek tonen en wordt de dialoog tussen wetenschap en de samenleving gestimuleerd.”

- Wimar Jaeger, voorzitter VSC-bestuur

Arbeidsvoorwaarden

Vanaf 2023 volgt de VSC de Museum CAO in plaats van de WVOI en zijn de arbeidsvoorwaarden aangepast en de arbeidsovereenkomsten geactualiseerd.

Vertegenwoordiging en netwerk

Het bestuur heeft de vereniging (mede)vertegenwoordigd in diverse gremia, zoals bij Ecsite, bij NWO en het ministerie van OCW. Met name de vernieuwde verhouding met het ministerie is bijzonder positief. Het ministerie heeft onze sector als ‘cross-over tussen wetenschap, onderwijs en cultuur’ beter leren kennen. Kennis die hopelijk tot verdere waardering zal gaan leiden.

De VSC leverde een stimulerende, inhoudelijke bijdrage aan de ontwikkeling van het **Nationaal Expertisecentrum voor Wetenschap en Samenleving (NEWS)** en zal in de verdere ontwikkeling van dit expertisecentrum zowel bestuurlijk als inhoudelijk de samenwerking aangaan.

De ALV onder leiding van VSC-voorzitter Wimar Jaeger

Begroting en Realisatie

Verkorte weergave van de staat van baten en lasten (in euro) uit de jaarrekening 2023:

BATEN VSC 2023	
OCW subsidie basistaken VSC	211.000
Projectsubsidies en fondsen in 2023	44.801
Overige fondsen en subsidies (van balans)	97.185
Contributie en bijdragen VSC-leden	47.330
Nationale Wetenschapscommunicatiedag 2023	125.980
TOTAAL	526.296

LASTEN VSC 2023	
Personeelskosten	194.923
Bureau- en organisatiekosten	68.530
Individueel belang	25.624
Collectief belang	27.157
Maatschappelijk belang	82.195
Nationale Wetenschapscommunicatiedag 2023	125.980
Positief resultaat	1.887
TOTAAL	526.296

Projecten en activiteiten

Het beleidsplan wordt jaarlijks naar concrete activiteiten vertaald in het VSC-jaarplan. Conform het meerjarenbeleidsplan 2022-2025 richtten we het jaarplan 2023 in rond de drie strategische hoofdlijnen, waarbij we inzetten op de versterking van:

- 1 **het maatschappelijk belang**
(o.a. met programma's die bijdragen aan de maatschappij)
- 2 **het collectieve belang**
(o.a. via belangenbehartiging, samenwerking en communicatie)
- 3 **het individuele belang van de VSC-leden**
(o.a. via kennisdeling en netwerk)

Maatschappelijk belang

Met het gezamenlijk wekken van enthousiasme en nieuwsgierigheid voor wetenschap, natuur en techniek en met geloofwaardige communicatie en educatie richting het brede publiek wil de VSC het begrip voor wetenschap vergroten en het fundament in de samenleving en versterken. In 2023 hebben we dit onder meer gedaan met de volgende projecten en activiteiten:

Nationale Wetenschapscommunicatiedag 2023

Op 9 oktober 2023 kwamen bijna 500 vakgenoten samen in het Evoluon in Eindhoven voor de tweede Nationale Wetenschapscommunicatiedag. De dag was volledig uitverkocht en overtrof verwachtingen met 6 plenaire sessies, 9 workshops en meer dan 20 parallelsessies, variërend van AI en ethiek tot wetenschap in de literatuur en datavisualisatie. De VSC organiseerde het evenement samen met NWO en andere partners. Hoogtepunten waren bijdragen van demissionair minister Robbert Dijkgraaf en hoofdsprekers Eppo van Nispen tot Sevenaer, Koert van Mensvoort, Katleen Gabriels en Sander Duivestijn. Lieven Scheire sloot de dag af met een feestelijke theatershow.

Nationale Wetenschapscommunicatiedag
Fotografie: Lize Kraan

Nationale Wetenschapscommunicatiedag
Fotografie: Lize Kraan

Nationaal Centrum voor Wetenschapscommunicatie

In 2023 werd een lang gekoesterde wens werkelijkheid met de oprichting van een platform voor wetenschapscommunicatie. Op 12 april 2023 presenteerde de twee kwartiermakers Ionica Smeets en oud VSC-directeur Alex Verkade tijdens de PCST2023 in Rotterdam een positief advies voor het Nationaal Expertisecentrum voor Wetenschap en Samenleving (NEWS) aan de minister. De VSC was ook betrokken bij een grote brainstormsessie in januari 2023 in Utrecht, waar diverse partijen uit de sector hun input gaven. NEWS zal in 2024 van start gaan.

Samenwerken aan Talentontwikkeling in Leerecosystemen (STL)

Van 2020 tot 2023 werkte de VSC samen met diverse partners aan het project 'Samenwerken aan Talentontwikkeling in Leerecosystemen'. Dit project versterkte lokale samenwerkingsverbanden in vier steden, met focus op informeel leren in natuur, wetenschap en technologie. In oktober 2023 werd het eindrapport afgerond.

Het project biedt in 2024 inspiratie voor de impulsfinanciering Techkwadraat vanuit het Nationaal Groeifonds, waarbij regionale samenwerkingen worden opgezet om wetenschaps-, natuur- en technologieonderwijs binnen en buiten school te versterken, verbreden, opschalen en verduurzamen.

Podium voor de Wetenschap

Bij de VSC-leden komen bezoekers in aanraking met wetenschap, natuur en technologie via diverse kanalen. In 2023 werden verschillende activiteiten georganiseerd om wetenschappers en VSC-leden samen te brengen, waaronder:

- ◆ **Weekend van de Wetenschap:** Het Weekend van de Wetenschap is het wetenschapsfestival voor jong en oud, georganiseerd door NEMO in opdracht van OCW. Bezoekers kunnen in het hele land deelnemen aan activiteiten bij uiteenlopende organisaties. In 2023 namen 34 VSC-leden deel, zij organiseerden onder andere speciale activiteiten en programma's.
- ◆ **Pop-up Wetenschapper:** Via dit project maakten bezoekers laagdrempelig kennis met wetenschap door familielecturen en demonstraties van wetenschappers. In 2023 waren er minder verzoeken dan voor de coronacrisis, maar tijdens het Weekend van de Wetenschap waren diverse wetenschappers actief.
- ◆ **ExpeditieNext 2023:** Op 3 mei 2023 trok ExpeditieNext in Middelburg ruim 6.000 bezoekers met exhibits en activiteiten. 4 VSC-leden waren aanwezig om zichzelf te presenteren: ScienceLinX, Naturalis, Watersnoodmuseum en Cosmos Sterrenwacht.
- ◆ **Samenwerking MuseumJeugdUniversiteit:** De VSC was jarenlang betrokken bij de MuseumJeugd-Universiteit, maar door uitblijvende financiering stopten deze de activiteiten begin 2023. VSC-leden

gaven aan interesse te hebben in een doorstart en organiseren zelf dit soort activiteiten en er worden mogelijkheden verkend voor een nieuwe collectieve vorm van kinderlezingen in 2024/2025.

*Slotbijeenkomst Samen Inclusief
Fotografie: Lize Kraan*

Collectieve belang

Met gezamenlijke positionering, lobbywerk en belang-enbehartiging zet de VSC de sector stevig op de kaart. In strategische samenwerking met diverse belanghebbenden binnen wetenschapscommunicatie en-educatiefungerenwijlsplatformvoorkennisdeling en als aanspreekpunt voor vragen en ideeën.

In 2023 gaven we dit onder meer vorm met de volgende activiteiten:

Project: Samen Inclusief

In 2023 werd het programma Samen Inclusief afgerond met een drukbezochte slotbijeenkomst op 20 maart bij Beeld & Geluid. Ruim 150 medewerkers van VSC-leden, culturele instellingen en organisaties zoals Boekman, Museumvereniging en Code D&I waren aanwezig. Deelnemers deelden hun ervaringen van de afgelopen drie jaar, gericht op het bevorderen van inclusiviteit in wetenschapsmusea en science centers. Op deze dag werd ook de nieuwe website gepresenteerd: www.samen-inclusief.nl, met daarop praktische tools en bronnen. Inspirerende sprekers zoals Zoë Papaikonomou en Emily Dawson benadrukten het belang van voortdurende inspanningen voor meer diversiteit en inclusie.

Project: IMOVE

Van 2021 tot 2024 neemt de VSC deel aan het Europese IMOVE-project, gefinancierd vanuit het EU-programma Erasmus+. In 2023 richtte het project zich op drie hoofdonderdelen: een inclusiviteitsscan (KADEILOSCOPE), een trainingsdocument en een whitepaper. In het voorjaar reisden VSC-leden naar Portugal voor een trainingsweek om de scantool verder te ontwikkelen en te testen. Eind 2023 startten de voorbereidingen voor een grote D&I-trainingsdag in maart 2024, waar de VSC en Naturalis de Nederlandse versie van de projectdocumenten zullen presenteren.

*Slotbijeenkomst Samen Inclusief
Fotografie: Lize Kraan*

Project: MultiSTEM

Het zesjarige NWO/ORC-project MULTI-STEM, gestart in oktober 2021, onderzoekt de inzet van meertaligheid in STEM-onderwijs. In 2023 nam Menno Tummers dit contact over van Sanne den Adel en bleef hij nauw betrokken bij de ontwikkelingen van het project. Tijdens de jaarlijkse adviescommissievergadering in Utrecht werd de voortgang van het onderzoek besproken, waarbij de VSC als consortiumpartner een actieve rol speelt.

Training en transnational meeting IMOVE in Portugal

PCST2023

Voor de organisatie van PCST2023 in Rotterdam, het grootste wereldwijde congres voor wetenschapscommunicatie, had de VSC sinds 2020 zitting in het Local Organising Committee (LOC). In 2022 en 2023 heeft de VSC actief bijgedragen aan het programma en diverse museumlocaties zoals het Maritiem Museum, Natuurhistorisch Museum en Douane Museum bereid gevonden om de preconference op 11 april 2023 te hosten. Bovendien boden alle VSC-leden de congresbezoekers gratis toegang aan, waarvoor de PCST de leden zeer erkentelijk is.

Overleg Techniekeducatie

Samen met Platform Talent voor Technologie, C3, VHTO, NietStapelenMaarVervangen en VO/HO-netwerken heeft de VSC in 2023 regelmatig overleg gevoerd om activiteiten op het gebied van techniekeducatie beter af te stemmen. Dit sluit nauw aan bij het VSC-project Leerecosystemen (zie 'Maatschappelijk belang'). Deze samenwerking maakt het mogelijk om gezamenlijk beleid te beïnvloeden en financiering aan te vragen, zoals de Groeifondsaanvraag via PTVT, OCW en EZK, en een aanvraag bij de regeling Impuls Open Leermaterialen.

Groeifondsaanvraag

Begin 2023 diende PTvT/OCW een Groeifondsaanvraag in met als titel 'Investeren in Talent van de Toekomst'. Hierbinnen onderzoekt de VSC met PTVT schaalbare modellen voor buitenschoolse WNT-activiteiten om een infrastructuur voor wetenschap, natuur en techniekeducatie in Nederland te realiseren. Hoewel de aanvraag medio 2023 werd aangehouden, bleef het gereserveerde bedrag van 352 miljoen beschikbaar, met het verzoek voor eind 2023 een verbeterde aanvraag in te dienen. De VSC heeft hiervoor meerdere keren overleg gevoerd met PTvT en OCW. De aanvraag is inmiddels positief beoordeeld en zal eind 2024 van start gaan. VSC-leden kunnen dan binnen hun regio in samenwerking met partners in het onderwijs en andere educatieve aanbieders aanvragen indienen. De regeling heet Techkwadraat en heeft een looptijd van 8 jaar.

VSC-ledendag bij Space Expo
Fotografie: Lize Kraan

VSC-ledendag bij Space Expo
Fotografie: Lize Kraan

Samenwerking met NietStapelenMaarVervangen en het ministerie van LNV

In 2023 werd de samenwerking tussen de stichting NietStapelenMaarVervangen, het ministerie van LNV en de VSC verder uitgebouwd om de afstemming tussen educatieve aanbieders en het funderend onderwijs te verbeteren. Deze samenwerking leidde tot de organisatie van bijeenkomsten onder de titel 'Bruggen tussen Onderwijs en Educaties', gericht op betere samenwerking tussen onderwijs en educatieve initiatieven.

De VSC organiseerde samen met NietStapelenMaarVervangen drie bijeenkomsten:

- ◇ 12 april 2023: online overleg met 60 vertegenwoordigers van educatieve organisaties.
- ◇ 13 juni 2023: bijeenkomst bij Beeld & Geluid met 25 vertegenwoordigers van educatieve opdrachtgevers en systeemverantwoordelijken in het onderwijs.
- ◇ 11 oktober 2023: bijeenkomst bij het ministerie van OCW in Den Haag met 75 vertegenwoordigers om de noodzaak en mogelijkheden voor betere afstemming te bespreken, waarbij VSC-directeur Menno Tummers het welkomstwoord voor zijn rekening nam.

Het doel was om een transitie van aanbodgestuurde naar meer vraaggestuurde samenwerking tussen binnen- en buitenschools onderwijs te realiseren. Dit resulteerde in een nieuwe bijeenkomst, georganiseerd door OCW en VSC bij Museon-Omniversum op 8 februari 2024.

Lobby en Public Affairs

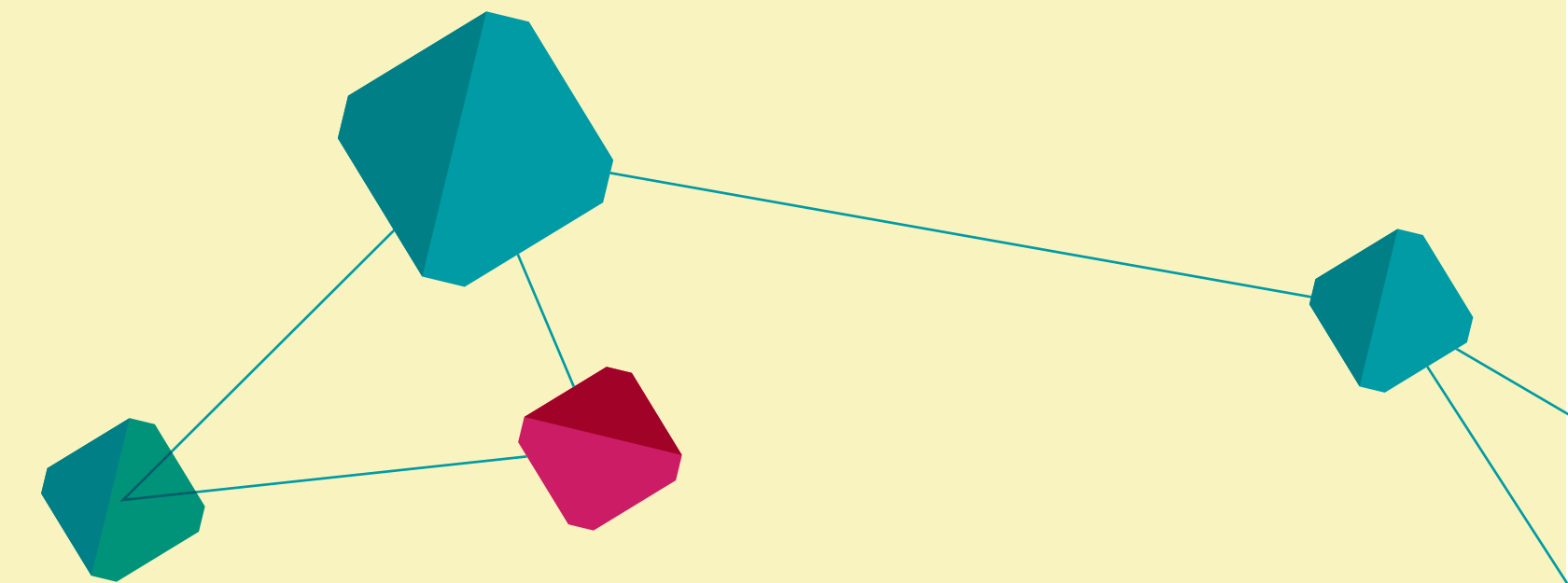
In 2023 heeft de VSC de politieke lobby in Den Haag voortgezet in samenwerking met een lobbyist, waarbij contacten met woordvoerders voor onderwijs, cultuur en wetenschap werden versterkt. De VSC heeft meerdere keren schriftelijk de Kamercommissie geïnformeerd over belangrijke sectorontwikkelingen. Ook werden gesprekken gevoerd met de Raad voor Cultuur over kansen binnen de culturele basisinfrastructuur.

Werkbezoek Staatssecretaris Uslu

Op 3 april 2023 bracht staatssecretaris Gunay Uslu op uitnodiging van de VSC een werkbezoek aan OYFO in Hengelo. Dit bezoek had als doel het gesprek met OCW te bevorderen over de positie van VSC-leden binnen het cultuurbestel, met het oog op het kunstenplan 2025-2028 en de stelselherziening in 2029. Tijdens dit positieve bezoek werden kansen en uitdagingen binnen de sector besproken en vervolgafspraken gemaakt.

Oyfo Techniekmuseum
Werkbezoek Staatssecretaris Uslu

Crowdkeeping met Voordekunst

Tijdens de Dutch Design Week in Eindhoven vond de slot-presentatie van het project Crowdkeeping plaats, georganiseerd door Voordekunst en de VSC. Dit project onderzocht de mogelijkheden van een gezamenlijke online omgeving voor relatiebeheer met donateurs van middelgrote en kleine culturele instellingen.

Netwerk

Met de Museumvereniging vond iedere twee maanden collegiaal directieoverleg plaats over strategische en praktische zaken zoals lobby, D&I, duurzaamheid en samenwerking. Er werd verder veel aandacht besteed aan relatiebeheer en netwerk binnen wetenschap- en techniekeducatie.

In 2023 vertegenwoordigde de VSC de wetenschapsmusea en science centers bij diverse stakeholders. Marianne Benning, Sanne den Adel en Menno Tummers namen deel aan verschillende commissies en netwerken:

- ◆ Stuurgroep & kernteam: Nationale Wetenschapscommunicatie Dag 2023
- ◆ Bruggen Bouwen educatie & onderwijs (LNV, RVO, NietStapelenMaarVervangen)
- ◆ Overleg Wetenschap- en techniekeducatie met PTVT, C3, VHTO, VO/HO-netwerken
- ◆ PCST2023: Local Organising Committee
- ◆ Adviescommissie Multistem
- ◆ Ecsite: National Networks Meeting (tweemaandelijks)
- ◆ Diversci: community of practice Diversity & Inclusion
- ◆ Overleg over Nationaal Centrum voor wetenschapscommunicatie
- ◆ ExpeditieNext 2023 – rol en invulling door VSC-leden
- ◆ Nationaal Outreach Overleg Betadecanen
- ◆ Klankbordgroep Horizon Europe (EU) – cluster 2

*Batavialand
Fotografie: Michel Ditzel*

Individuele belang

Het samenspel tussen de VSC en de leden zorgt voor uitwisseling, netwerk, binding, kennisdeling en samenwerking, waardoor individuele instelling- en vaardiger, kundiger en wijzer worden. Daarmee versterken we onze sector en bouwen we impliciet aan de VSC als kwaliteitsmerk.

Een overzicht van de bijeenkomsten in 2023:

- ◇ 20 maart 2023 - Slotbijeenkomst Samen Inclusief Verder bij Beeld & Geluid*
- ◇ Maart 2023 - Maand van het Meekijken
- ◇ 20 mei 2023 - Exhibitions Examined in Naturalis
- ◇ 25 mei 2023 - Directeurendiner en ALV bij Sonnenborgh
- ◇ 26 september 2023 - Inspiratiebezoek UMU
- ◇ 9 oktober 2023 - Nationale Wetenschapscommunicatiedag* in Evoluon
- ◇ 20 november 2022 - Ledendag en ALV bij Space Expo Noordwijk

* details over deze bijeenkomsten vind je het hoofdstuk 'Maatschappelijke belang' van dit jaarverslag

VSC-programmaraad

Voor het samenstellen van programma en inhoud heeft de VSC een programmaraad. In de VSC-programmaraad van 2023 hadden de volgende personen zitting:

1. **Laura Beerkens**, Projectleider Evenementen Science Centre Delft
2. **Ariska Bonnema**, Medewerker Educatie Eise Eisinga Planetarium (Franeker)
3. **Jasper Buikx**, Hoofd ARTIS Micropia (Amsterdam)
4. **Esther Hamstra**, Senior Programmamaker Presentatie & Collectie NEMO (Amsterdam)
5. **Hans Hooijmaijers**, Directeur De Bastei (Nijmegen)
6. **Hester Ketel**, Coördinator Educatie UMU (Utrecht)
7. **Elise van Melis**, Directeur Stichting Haarlemmermeermuseum De Cruquius (Cruquius)
8. **Maartje Mutsaers**, Directeur Ontdekstation013 (Tilburg)
9. **Gert-Jan van Rijn**, Conservator/educator Museon-Omniversum (Den Haag)
10. **Loes Schippers**, Educator De Museumfabriek (Enschede)
11. **Marjolein Slooten**, Manager Sales & Marketing, Space Expo (Noordwijk)
12. **Monique Verber**, Waarnemend directeur Nederlands Watermuseum (Arnhem)
13. **Nienke Wes**, Marketing & Communicatie Oyfo (Hengelo) (tijdelijk)
14. **Sandra van der Westen**, Directeur Terra Maris (Oostkapelle)

In 2023 kwam de programmaraad vier keer online bijeen voor overleg.

Maand van het Meekijken

Tijdens de Maand van het Meekijken openen wetenschapsmusea en science centers hun deuren voor collega-educatoren. Educatief ontwikkelaars en museumdocenten gaan op bezoek bij elkaars instelling om inspiratie op te doen, informatie uit te wisselen en samen te werken.

In 2023 namen 39 organisaties deel en er werden naar schatting zo'n 50 meekijkbezoeken afgelegd. De Maand van het Meekijken wordt jaarlijks georganiseerd door de VSC samen met de Stichting Nederlandse Natuurhistorische Collecties (SNNC).

UMU

Exhibitions Examined in Naturalis

Op 10 mei 2023 organiseerden de VSC, de onderzoeksgroep Science Communication & Society van de Universiteit Leiden, vereniging scicom.nl, met en bij Naturalis een bijeenkomst over de impact van tentoonstellingen en activiteiten op bezoekers.

Een Duitse en een Nederlandse wetenschapper deelden hun ervaringen en inzichten uit Duitsland, en tentoonstellingsmakers van NEMO Science Museum presenteerden hun praktijkervaringen.

Directeurendiner en ALV bij Sonnenborgh

Op 25 mei 2023 vond het VSC-directeurendiner plaats bij Sonnenborgh met het thema 'Zij aan zij vooruit'. Op deze dag vond ook de voorjaars-ALV plaats. Na de borrel volgde de interactieve sessie 'Samenwerking zichtbaar, open en essentieel' van het VU-Athena Instituut. Het avondprogramma bestond uit een diner, een keynote van Loes Damhof, en een muziek door gambist en natuurkundige Ralph Meulenbroeks.

Inspiratiebezoek aan UMU

Op 25 september 2023 gingen 45 VSC-collega's op inspiratiebezoek in het vernieuwde UMU. Het programma bestond uit een inleiding door Femke den Boer, groepsrondleidingen door het museum, en een sfeervolle afsluitende borrel in de Hortus.

Ledendag en ALV bij Space Expo

De jaarlijkse VSC-ledendag vond in 2023 plaats op 20 november bij VSC-lid Space Expo, met als thema 'Multidimensionaal'. Het programma bestond uit verschillende rondes en interactieve keuzesessies, en opende met een bezoek aan het European Space Research and Technology Centre (ESTEC). De dag begon met een opening door filosoof Coen Simon en werd afgesloten

met een theatercollege door Marjolijn van Heemstra. Er waren ruim 100 aanmeldingen en de dag werd beoordeeld met een 7,9. Ook vond op deze dag de najaars-ALV plaats.

Online-bijeenkomsten: VSC-contact

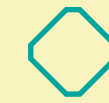
In de eerste helft van 2023 zijn er 6 online VSC-contacten georganiseerd, met 5 tot 15 deelnemers per sessie. Tijdens deze bijeenkomsten konden VSC-collega's kennis en ervaringen uitwisselen, vaak met experts als gast.

VSC-directeurendiner in Sonnenborgh
Fotografie: Lize Kraan

VSC-ledendag bij Space Expo
Fotografie: Lize Kraan

VOORUITBLIK 2024 EN VERDER

25

In 2023 heeft de VSC een belangrijke stap gezet in haar missie om te groeien en te innoveren, ondanks de vele uitdagingen waarmee de sector wordt geconfronteerd. Terwijl de stijgende bezoekerscijfers een positieve trend laten zien, blijft het essentieel dat we ruimte blijven creëren voor duurzame groei en innovatie.

Hoewel de stijgende bezoekerscijfers laten zien dat de populariteit van de VSC-leden in de lift zit en zij worden bezocht door een breed en geïnteresseerd publiek, zullen de eigen inkomsten in veel musea onvoldoende zijn om de stijgende lasten in 2024/2025 te dekken. Daarvoor is extra ondersteuning en creativiteit nodig. Als dat uitblijft kan het de toegankelijkheid van met name de musea onder de VSC-leden bedreigen, zeker als ze de toegangsprijzen moeten verhogen. Om verdere verschraling binnen de sector te voorkomen, is het essentieel dat subsidies gelijke tred blijven houden met de inflatie, zodat musea kunnen blijven innoveren en een waardevolle bijdrage leveren aan de samenleving.

Wat betreft het personeelsbeleid zien we dat veel musea nog steeds moeite hebben om gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden, mede door de vaak lage salarissen in de sector, ondanks de indexatie van de Museum CAO in 2023 en 2024. Dit maakt de musea minder aantrekkelijk als werkgever. Tot zover de problematische noten.

De VSC zit nu halverwege de beleidsperiode 2022-2025. Gezien alle plannen die we in 2021 hebben gemaakt is het nog net te vroeg om echt de balans op te maken. Wel kunnen we vaststellen, dat wij als wetenschapsmusea en science centers de moeilijke jaren van corona achter ons hebben gelaten, en in deze periode als VSC in staat waren om nieuwe initiatieven te ontwikkelen en te groeien. We willen toch graag een paar wapenfeiten kort benadrukken.

- 1 We zijn blij dat we de 3e editie van Nationale Wetenschapscommunicatiedag mogen organiseren, samen met NWO. Een dag voor en door de hele sector. Een dag die door het land reist en zich mag verheugen in een toenemende betekenis en populariteit.
- 2 We zijn trots op de start van het expertisecentrum voor wetenschapscommunicatie, NEWS. Een idee dat in 2018 bij de VSC en een aantal vakgenoten werd geboren, maar toen niet direct leidde tot voldoende draagvlak, maar in 2021 nieuw leven werd ingeblazen door Ionica Smeets en ondergetekende. Wij zien uit naar samenwerking met het Nationaal Expertisecentrum voor wetenschap en samenleving (NEWS).

- 3 Ten derde heeft de VSC twee omvangrijke programma's uitgevoerd en afgerond tussen 2020 en 2023: Samen Inclusief en Leerecosystemen waren succesvol en zullen beide een vaste plek en vervolg krijgen binnen de meerjarige activiteiten van de VSC.
- 4 Dit zal onder meer vorm krijgen in de vorm van meer collectieve aandacht en activiteiten vanuit de VSC op het gebied van inclusieve WNT-educatie gericht op kinderen van 4 tot 18 jaar. Wij zullen de komende jaren in samenwerking met vele partners in WNT-educatie samenwerken om een Verwondercoalitie op te zetten die tot 2030 moet leiden tot betere en meer inclusieve en toegankelijke infrastructuur voor WNT-educatie.
- 5 De VSC is mede door een effectieve lobby en belangenbehartiging en de goed bezochte activiteiten voor VSC-leden en andere geïnteresseerden een gekende en gewaardeerde organisatie en samenwerkingspartner in wetenschapscommunicatie en -educatie.

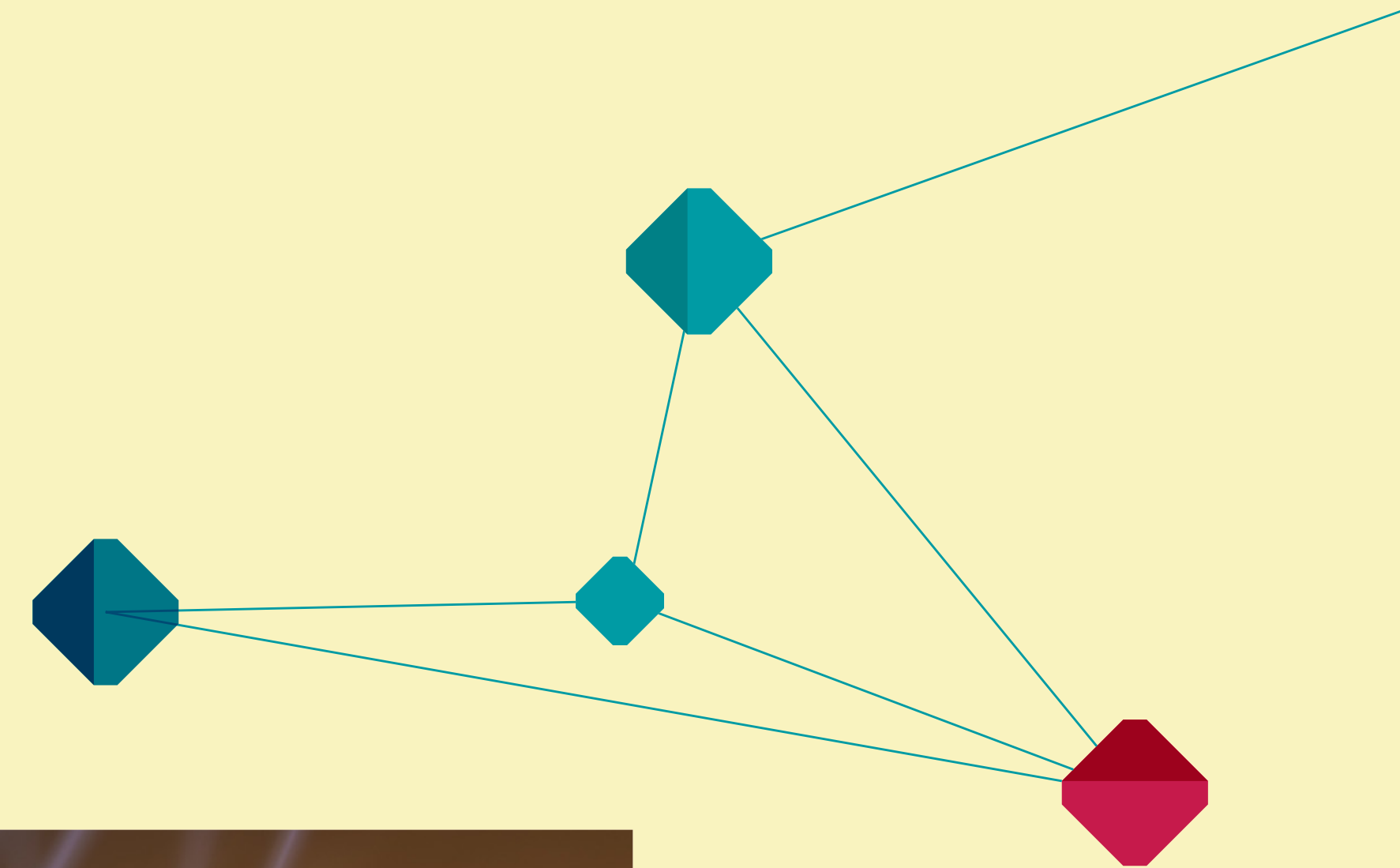
Dit werd bekroond met directe financiële ondersteuning vanaf 2023 door het ministerie van OCW (directie wetenschapsbeleid) die deze belangrijke rol van de VSC erkent.

Met een in 2023/2024 grotendeels vernieuwd en uitgebreid VSC-team en een enthousiast en betrokken VSC-bestuur kijken we positief vooruit naar het nieuwe jaar en zien we de toekomst, met alle universele uitdagingen en maatschappelijke

moeilijkheden die zich ongetwijfeld zullen aandienen, met vertrouwen tegemoet.

We danken onze VSC-leden voor hun betrokkenheid, steun en vertrouwen! En verder heel veel dank aan iedereen die de VSC en ons bijzondere netwerk draagt, helpt en ondersteunt!

Menno Tummers,
directeur VSC

NEMO tijdens de viering van het 100-jarig jubileum

COLOFON

27

Tekst en samenstelling

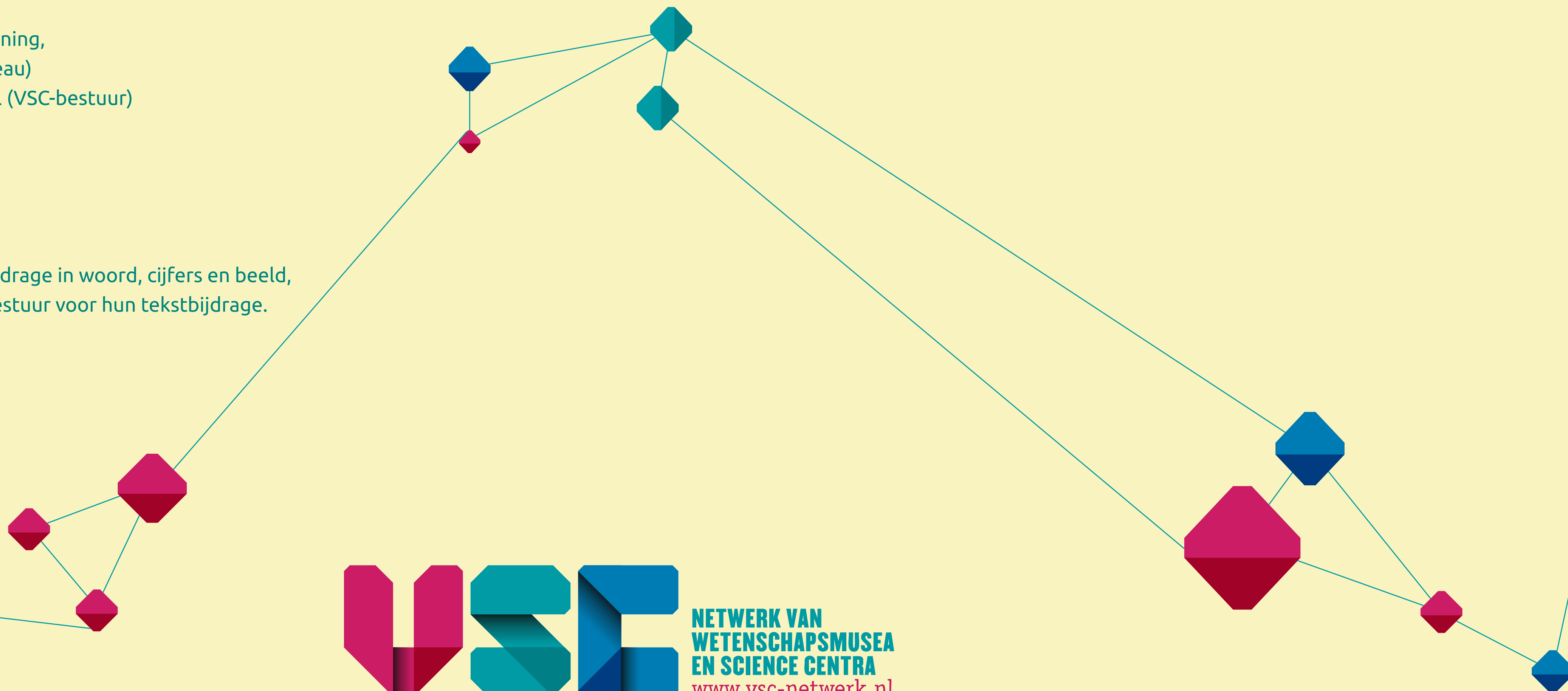
Anne Knape, Marianne Benning,
Menno Tummers (VSC-bureau)
Wimar Jaeger, Julia Vytopil (VSC-bestuur)

Vormgeving

STUDIO TMO

Met dank aan

Alle VSC-leden voor hun bijdrage in woord, cijfers en beeld,
en de leden van het VSC-bestuur voor hun tekstbijdrage.

NETWERK VAN
WETENSCHAPSMUSEA
EN SCIENCE CENTRA
www.vsc-netwerk.nl

BIJLAGEN

Bijlage 1: Bezoekerscijfers VSC-leden

Naam organisatie	Bezoekers 2023	Bezoekers 2022	Verandering bezoekers 2023 t.o.v. 2022	Schoolbezoeken 2023	Schoolbezoeken 2022
ARTIS	1.289.212	1.184.792	9%	87.771	60.000
De Bastei	55.516	40.614	37%	4.004	10.000
Batavialand	61.976	55.668	11%	4.817	7.508
Rijksmuseum Boerhaave	102.789	85.811	20%	17.986	14.954
Cosmos Sterrenwacht	7.192	5.862	23%	2.158	1.900
Discovery Museum	100.191	58.710	71%	11.561	7.559
Eise Eisinga Planetarium	81.500	63.572	28%	2.000	2.512
GeoFort	67.832	56.258	21%	8.774	8.050
Haarlemmermeermuseum De Cruquius	27.084	20.857	30%	3.445	3.503
Hunebedcentrum	83.000	76.000	9%	4.114	nb
Maritiem Museum Rotterdam	201.275	160.231	26%	16.303	15.010
Museon-Omniversum	310.000	214.985	44%	35.000	34.517
Museum Joure	27.984	18.867	48%	1.544	1.009
Museum Natura Docet	24.447	18.509	32%	2.100	2.850

Legenda: 'nb' is 'niet bekend'

Naam organisatie	Bezoekers 2023	Bezoekers 2022	Verandering bezoekers 2023 t.o.v. 2022	Schoolbezoeken 2023	Schoolbezoeken 2022
Museum Speelklok	102.611	78.931	30%	1.911	5.875
Museum Terra Maris	39.296	35.689	10%	2.922	2.386
Museum Zaanse Tijd	20.668	16.065	29%	145	273
De Museumfabriek	47.226	37.934	24%	6.328	19.342
Naturalis Biodiversity Center	508.471	443.158	15%	43.787	40.889
Natuurhistorisch Museum	71.032	56.330	26%	nb	2.587
Natuurmuseum Brabant	105.602	71.001	49%	12.299	11.608
Natuurmuseum Fryslân	80.043	49.192	63%	4.178	3.036
Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid	110.294	80.000	38%	12.908	10.513
Nederlands Watermuseum	51.306	47.663	8%	nb	4.170
NEMO Science Museum	727.737	566.363	28%	42.880	36.767
Next Nature Network	80.000	60.000	33%	4250	1.500
De Ontdekfabriek	32.254	21.135	53%	11.711	9.990
Ontdekstation013	20.424	18.040	13%	13.500	11.459
Oude Sterrewacht Leiden	13.003	5.500	136%	300	n.v.t.
Oyfo Techniekmuseum	29.689	20.492	45%	5.019	5.654
Science Gallery Rotterdam	2.400	4.275	-44%	nb	nb

Legenda: 'nb' is 'niet bekend'

Naam organisatie	Bezoekers 2023	Bezoekers 2022	Verandering bezoekers 2023 t.o.v. 2022	Schoolbezoeken 2023	Schoolbezoeken 2022
Science LinX - Rijksuniversiteit Groningen	41.500	24.880	67%	20.000	17.900
Sonnenborgh museum en sterrenwacht	32.765	27.790	18%	6.000	6.750
Space Expo	123.750	96.035	29%	6.291	5.278
De Spelerij - De Uitvinderij	50.000	40.000	25%	nb	15.600
Spoorwegmuseum	495.000	378.723	31%	10.000	2.805
Teylers Museum	144.246	147.274	-2%	nb	7.159
TU Delft Science Centre	45.202	15.184	198%	10.634	6.652
De Uitvindfabriek	13.050	12.024	9%	7.169	5.905
Universiteitsmuseum Groningen	26.500	20.300	31%	1.500	2.500
UMU (Universiteitsmuseum Utrecht)	33.640	4.971	577%	4.278	1.781
Watersnoodmuseum	137.548	76.000	81%	5.048	3.530
Zuiderzeemuseum	279.895	243.283	15%	30.724	26.993
TOTAAL	5.905.150	4.758.968	24%	465.359	438.274

Legenda: 'nb' is 'niet bekend'

BIJLAGEN

Bijlage 2: Aanbod leden 2023: projecten, tentoonstellingen en educatie

Tentoonstellingen

In 2023 ontwikkelden wetenschapsmusea en science centers maar liefst **66 nieuwe tentoonstellingen**, van tijdelijke tentoonstellingen en permanente exhibits tot luisterwandelingen en mini-exposities.

Twee musea zijn zelfs compleet vernieuwd en openen in 2023 hun deuren:

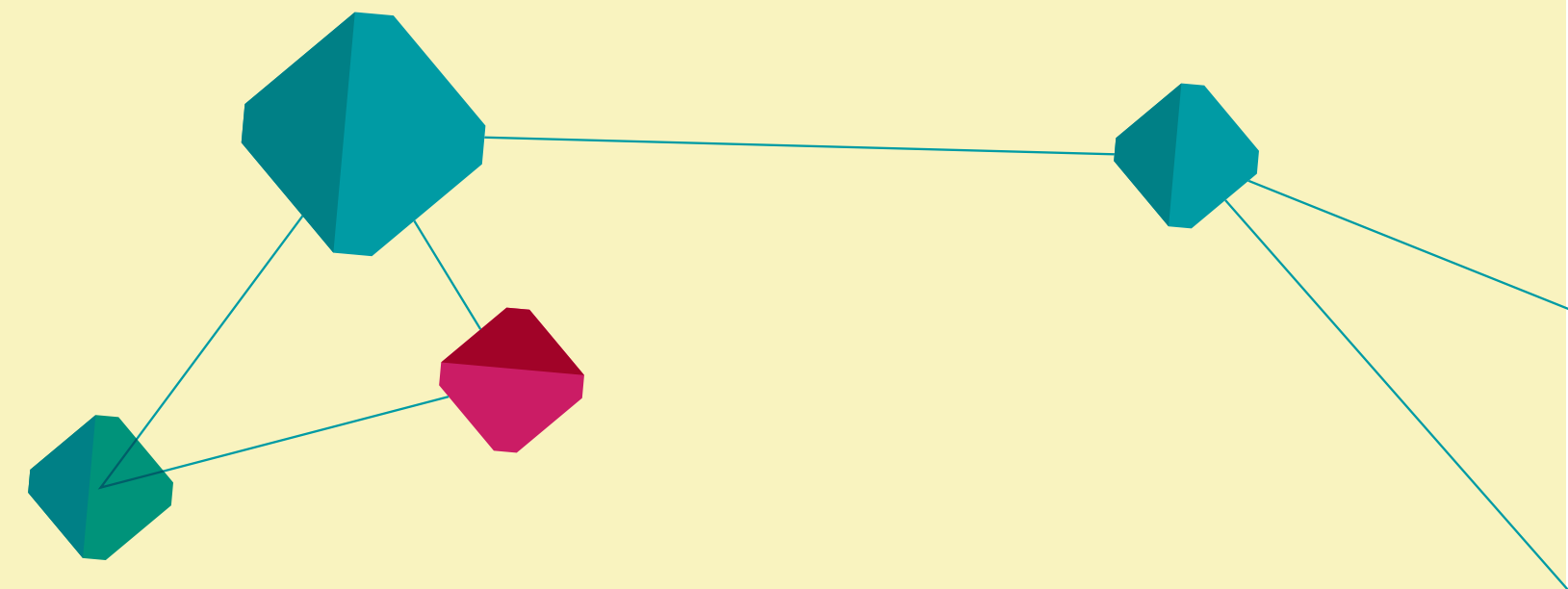
- ◇ **UMU** openen na jaren verbouwing haar deuren, met vijf thematische zalen: 'Uitdokteren', 'Alle mensen verzamelen', 'Kijk, wij dieren!', 'Grondig speuren' en 'Experimenteren'. De rode draad door het UMU is de Mystery Box, een gesloten doos die bezoekers zelf moeten onderzoeken.
- ◇ In het nieuwe interactieve **Mediamuseum van Beeld & Geluid** ontdekken bezoekers van alles over de invloed van media op hun leven én andersom. Media hebben grote invloed op ons dagelijks leven. Bijna iedereen is tegenwoordig naast mediagebruiker, ook mediamaker en media zijn overal.

UMU

Beeld & Geluid

Een greep uit de nieuwe tentoonstellingen in 2023:

- ◇ Mooi Goed! Spullen boven water (Batavialand)
- ◇ Onvoorstelbaar (Rijksmuseum Boerhaave)
- ◇ De Kracht van Plasma (Rijksmuseum Boerhaave)
- ◇ Revolutie Aarde (Discovery Museum)
- ◇ Offshore energy Pitches (Maritiem Museum Rotterdam)
- ◇ Verankerd?! (Maritiem Museum Rotterdam)
- ◇ Stadsgraanzuiger 10 (Maritiem Museum Rotterdam)
- ◇ In Darwins Kielzog (Maritiem Museum Rotterdam)
- ◇ 150 jaar Slavernijverleden (Maritiem Museum Rotterdam)
- ◇ VERNUFT (Museum Zaanse Tijd)

- ◇ Nieuwe Meesters van het Twentse Landschap (De Museumfabriek)
- ◇ Zoek het zelf uit! (Natuurmuseum Brabant)
- ◇ Leve het Leven (Natuurmuseum Brabant)
- ◇ Van Potlood tot pixel (Natuurmuseum Brabant)
- ◇ Comedy Wildlife Photography Awards 2023 (Natuurmuseum Brabant)
- ◇ Spreeuwendans (Natuurmuseum Fryslân)
- ◇ Space Farming (Next Nature - Evoluon)
- ◇ Ik ben van 1953 (Watersnoodmuseum)
- ◇ Sinking Cities Gouda (Watersnoodmuseum)
- ◇ 53Nu (Watersnoodmuseum)
- ◇ Nooit meer een ramp als in '53 (Watersnoodmuseum)
- ◇ De kracht van Water (Watersnoodmuseum)

- ◇ Wat de pot ècht schaft (Watersnoodmuseum)
- ◇ Watersnoodramp en Deltawerken vanuit de wolken (Watersnoodmuseum)
- ◇ Feest! (Zuiderzeemuseum)
- ◇ Zuiderzeeschatten (Zuiderzeemuseum)

Next Nature Network

De Bastei

De Bastei

In **De Waal Over** nemen bezoekers niet alleen kennis van de manier waarop Nijmegenaren door de geschiedenis heen de Waal overstaken, maar ook van de ongekennde dynamiek van de rivier. Van een kleine zijrivier van de Rijn werd de Waal de grootste rivier van het land. Door middel van sfeervolle en informatieve animaties ontdekken de bezoekers de geschiedenis en ingenieuze manieren om de overkant te bereiken. Door vier interactieve presentaties ervaren de bezoekers hoe de gierpont werkte en hoe de constructie van de boog met destijds de grootste overspanning in Europa de Waalbrug stevigheid gaf. Een timelapse laat zien hoe De Oversteek werd gebouwd. Worden de jonge bezoekers de bruggenbouwers van de toekomst?

Oyfo

AI-Catcher was een multidisciplinaire tentoonstelling, volledig ontwikkeld door Oyfo. AI-Catcher nam bezoekers op verschillende manieren mee in de wereld van AI. Bezoekers werden een foto-expositie uitgedaagd om te herkennen welke foto's en welke teksten door mensen of AI waren gemaakt.

Ook werden er verschillende events en workshops rondom het thema georganiseerd: Hoe zet je AI in om muziketeksten te schrijven? En is AI wel echt zo gevaarlijk? Hoe werkt het nu eigenlijk écht? Deze en andere vragen werden behandeld in een publiek programma dat werd aangeboden naast de reguliere tentoonstellingen.

Museum Speelklok

Maakt 't even: een tentoonstelling over duurzaam design. In deze tentoonstelling wordt de vergelijking tussen historische collectie en het werk van hedendaagse kunstenaars gemaakt, met als thema's: grondstoffen, hergebruik en herstel. Maak je een exclusief product of wil je juist tegen een lage prijs veel mensen bereiken? Welke materialen kun je gebruiken en zijn ze verkrijgbaar of heel kostbaar? Kun je een ontwerp laten repareren of moet je het meteen vervangen? Actuele dilemma's waar de makers van de unieke collectiestukken van Museum Speelklok eeuwen geleden ook al tegenaan liepen!

Spoorwegmuseum

Onder Hoogspanning: elektrificatie in stroomversnelling. Op 15 mei 1938 kwamen in één klap 90 elektrische treinstellen Mat'36 op het spoor. Het was het sluitstuk van een grote operatie van de Nederlandse Spoorwegen waarbij het 'middennet' werd geëlektrificeerd. Stoomlocomotieven moesten plaats maken voor modern elektrisch materieel. Het Spoorwegmuseum blikte in deze terug op de elektrificatie van het spoor in 1938. Pronkstuk van de tentoonstelling was het prachtig gerestaureerde treinstel Mat'36 252. De tentoonstelling liet op interactieve wijze zien wat elektrificatie inhoudt. Wat is er nodig om een spoorlijn te elektrificeren, hoe werkt een elektrische trein en welke innovaties waren er? Bezoekers konden zelf onder de trein kijken naar de elektrische installatie en met interactieve spellen en touchscreens de werking van elektriciteit ontdekken.

Educatief aanbod: informele educatie

In wetenschapsmusea en science centers leren kinderen spelenderwijs over natuur, techniek en wetenschap, vaak zonder dat ze het zelf doorhebben. Met sprekende objecten, interactieve installaties en hands-on activiteiten brengen wetenschapsmusea en science centers wetenschap, natuur en techniek echt tot leven. Dat doen ze natuurlijk met tentoonstellingen en exposities - hun meest zichtbare aanbod – maar ook met speciaal op schoolbezoek gerichte programma's. Van museumlessen op locatie tot leskisten voor in de klas.

In 2023 ontwikkelden VSC-leden **meer dan 90 nieuwe educatieve programma's**, variërend van museum- en veldlessen tot workshops, ontdekclubs, onderwijs-apps, speurtochten, escape rooms en leskisten. Deze programma's sloten aan bij de behoeften van scholen, met een mix van breed inzetbare en op maat gemaakte lessen.

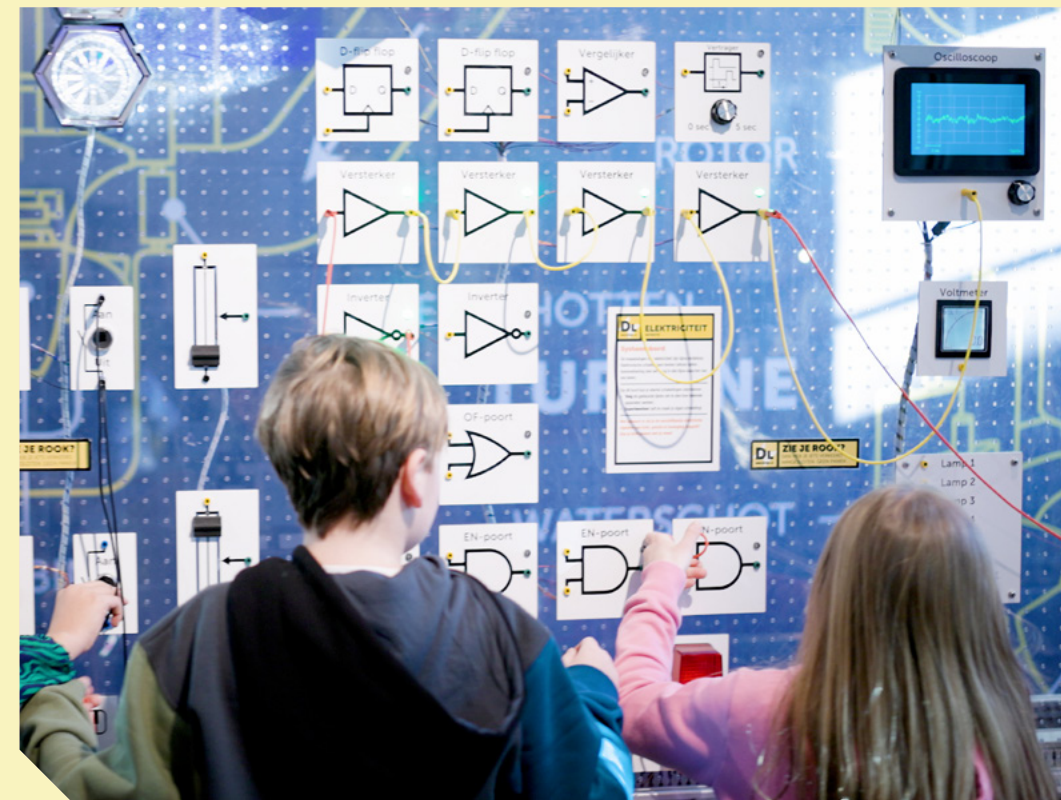
Tijdens deze lessen gingen kinderen onder andere:

- ◇ aan de slag als mini-Darwins,
- ◇ bomen leren kennen als beschermers van onze planeet,
- ◇ sporen en schatten zoeken,

- ◇ ontdekken wat er leeft op twee vierkante meter,
- ◇ duiken in de geschiedenis van wrakken en schepen,
- ◇ medische apparaten zoals de IJzeren long en pacemakers leren kennen,
- ◇ binnenin smartphones kijken,
- ◇ duurzaam ontwerpen,
- ◇ lasersnijden,
- ◇ metaal bewerken,
- ◇ solderen,
- ◇ duurzame treinen onderzoeken,
- ◇ robots bestuderen,
- ◇ waterbewust worden,
- ◇ op poepsafari,
- ◇ en nog veel meer.

Natuurmuseum Brabant

Museon-Omniversum

NEMO

De Ontdekkabrick
Fotografie: Maaïke van den Bemt

Buiten de muren

Niet iedereen heeft de mogelijkheid om een wetenschapsmuseum of science center te bezoeken. Daarom brengen deze instellingen hun aanbod ook naar buiten: minstens **28 van onze leden waren actief op locaties buiten hun eigen muren** in 2023.

Dit is een greep uit wat ze daar deden:

- ◇ Zich inzetten voor de vergroening van de stad
- ◇ Senioren opzoeken in verschillende buitenwijken
- ◇ Workshops organiseren over digitale geletterdheid en gezonde voeding
- ◇ Scholen in aandachtswijken bezoeken
- ◇ Een wetenschapsfestival organiseren in de stad
- ◇ Een ontdekp pad door de natuur de maken, met QR-codes voor informatie
- ◇ Een zomerschool organiseren
- ◇ Een dependance openen
- ◇ Naschoolse natuurclubs organiseren

Dat deden ze in samenwerking met bibliotheken, kunstenaars, gemeenten, verzorgingstehuizen, verenigingen, buurthuizen, universiteiten, hogescholen, ...

Science LinX

Naar aanleiding van het platina jubileum van de Groningse Nobelprijswinnaar Frits Zernike organiseerde Science LinX zaterdag 4 november 2023 de eerste **Groningse microscopiedag**; op 70 plekken in de provincie (bibliotheken, musea, molens, buurtcentra, wetenschaps-clubs, botanische tuinen, etc) konden bezoekers terecht om zich te verwonderen over de micro-wereld. Er zijn meer dan 7500 vooral jonge bezoekers geweest. De microscopiedag was een groot succes, waardoor dit een jaarlijks terugkerend evenement wordt. Deze versterkt het lokale STEM leerecosysteem, door wetenschap en techniek juist op onverwachte plekken aan te bieden zoals bijvoorbeeld het Theemuseum in Houwerzijl.

Science LinX
Fotografie: Renske de Jonge